
ՕՐԵՆՍԴՐՈՒԹՅԱՆ ՆԵՐԴԱՇՆԱԿԵՑՄԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԵՎՐՈՊԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐՈՒՄ

ՎԱՀԵ ՄԻՍԱԿՅԱՆ

Եվրոպական Միությունը (այսուհետ՝ ԵՄ) իրենց ներկայացնում է յուրօրինակ ինտեգրացիոն միավորում: Այդ ինտեգրացիայի արդյունքում ձևավորվել են ոչ միայն վերազգային իշխանության մարմիններ, այլև նոր և ինքնուրույն իրավական համակարգ: Նման պայմաններում անհրաժեշտ և արդիական է դառնում հատկապես այդ համակարգի և ԵՄ անդամ պետությունների, ինչպես նաև ԵՄ անդամ չհանդիսացող, սակայն վերջինիս հետ համագործակցող պետությունների համար իրավական փոխազդեցության մեխանիզմների ուսումնասիրումը: Սույն աշխատության ուսումնասիրության առարկա է հանդսացել ԵՄ շրջանակներում, ինչպես նաև դրանցից դուրս, ԵՄ իրավունքի տրանսֆորմացման ձևերից ներդաշնակեցման իրավական բնույթը, դրա իրականացման ձևերը և առանձնահատկությունները:

ԵՄ իրավունքի տարածման գործընթացը բնութագրվում է տարբեր հասկացություններով, որոնք կարող են վերաբերել ինչպես ԵՄ անդամ պետությունների իրավական համակարգում օրենսդրության ներդաշնակեցման, այնպես էլ ԵՄ հարևանության քաղաքականության շրջանակներում իրականացվող օրենսդրության մերձեցման կամ մոտարկման գործընթացին: Առաջինը կոչված է մեխանիզմներ ստեղծելու ԵՄ ներքին շուկայի բնականոն գործունեությունն ապահովելու համար, իսկ երկրորդն առավելապես նպատակամղված է հարևանության քաղաքականության կամ գործընկեր երկրների օրենսդրությունները հնարավորինս մոտեցնել ԵՄ օրենսդրությանը:

ԵՄ հիմնադիր պայմանագրերում օգտագործվում է «մոտարկում» (մերձեցում) տերմինը (approximation): ԵՄ իրավունքում մոտարկումը գործընթաց է, որը վերաբերում է պայմանավորվող կողմերին: Որպես այդպիսիք հանդես են գալիս ԵՄ և հարևանության քաղաքականության կամ գործընկերության

շրջանակներում ընդգրկված պետությունները¹: Այդ պետությունների հետ տարբեր ձևաչափերով կնքված պայմանագրերով կողմերը պայմանավորվում են, որ ԵՄ հետ համագործակցության և տնտեսական ինտեգրման կարևորագույն նախապայմաններից մեկը տվյալ պետության գործող և ընդունվելիք օրենսդրության մերձեցումն է ԵՄ իրավունքի նորմերին: Սա միջազգային իրավունքի սուբյեկտների միջև կնքված պայմանագիր է, որով կողմերը ստանձնում են պարտավորություններ: Միաժամանակ այն, ըստ էության, պետության միակողմ գործողությունն է, որի իրականացման եղանակները և միջոցները թողնված են տվյալ պետության բացառիկ իրավասությանը:

Պետք է ընդգծել, որ մոտարկման գործընթացը բնութագրելիս շատ հաճախ օգտագործվում է «ներդաշնակեցում» եզրույթը: Վերլուծելով ԵՄ հիմնադիր պայմանագրերը՝ ակնհայտ է «մոտարկում» և «ներդաշնակեցում» հասկացությունների նշանակության տարբերությունները: Ներդաշնակեցում (harmonization) և եվրոպականացում (europeanization)² հասկացությունները օգտագործվում են ԵՄ իրավունքի տրանսֆորմացիայի գործընթացը բնութագրելու համար:

Հիմնադիր պայմանագրի 114-րդ հոդվածում (նախկին 95) օգտագործվում են այնպիսի ձևակերպումներ, ինչպիսիք են «մոտարկման համար միջոցառումներ» և «ներդաշնակեցման համար միջոցառումներ»: Այստեղ մոտարկումը հանդիսանում է նպատակը, որին հասնելը հնարավոր է ներդաշնակեցման միջոցով: Այսինքն, օրենսդրության և իրավակիրառ պրակտիկայի ներդաշնակեցումը ունի ֆիկացիայի հետ միասին հանդիսանում է իրավական ինտեգրացիայի մեթոդ և առաջնային գործիք, որի էությունը կայանում է իրավական ակտերի փոխարկման մեջ՝ դրանց միասնական հայտարարի բերելու ճանապարհով³:

Իրավաբանական գրականության մեջ արտահայտված մոտեցումների

¹ Տե՛ս **Թորոսյան Գոռ**, ՀՀ և Եվրոպական Միության օրենսդրության մոտարկումը, Երևան, 2012, էջ 42:

² Տե՛ս նույն տեղում, չֆ 32 :

³ Տե՛ս **Гладенко А.Н.** Проблемы некоторых компаративно-правовых понятий, <http://www.comparativelaw.org.ua/doc/gladdenko.doc>:

համադրությունը թույլ է տալիս փաստելու, որ վերոնշյալ հասկացությունները, որպես ԵՄ իրավունքի տրանսֆորմացման գործընթացը բնութագրող տերմիններ, ունեն հետևյալ իրավաբանական բովանդակությունները. Մոտարկումը նպատակամղված է վերացնել տարբեր իրավական համակարգերի միջև առկա անհամապատասխանությունները, ընդ որում այնպիսի համակարգերի, որոնք չեն պատկանում *acquis communautaire*-ին: Ներդաշնակեցումը նպատակ է հետապնդում ողջ ներքին շուկայի գործունեության համար ստեղծել ընդհանուր պայմաններ: Սա, բնականաբար, վերաբերում է *acquis communautaire*-ին պատկանող իրավական համակարգերին⁴: Այն ըստ էության կոչված է ապահովելու ԵՄ ներքին շուկայի հիմքը կազմող հիմնարար ազատությունների նույնաբովանդակ ընկալումը ներքին շուկայի ողջ տարածքում:

Միջազգային իրավունքում և գլխավորապես ԵՄ իրավունքում ներդաշնակեցումը բնութագրվում է որպես մի գործընթաց, որն ապահովում է իրավական ակտերի համաձայնեցվածությունը, դրանք ընդունող սուբյեկտների իրավասությունների ծավալի իրավաչափությունը, պետական ինստիտուտների կողմից առաջադրված նպատակներին հասնելու ձգտումը⁵: Օրենսդրության ներդաշնակեցման գործընթացը բնութագրվում է նաև որպես ընդհանուր մոտեցումների, ազգային օրենսդրությունների զարգացման կոնցեպցիաների համաձայնեցում, ընդհանուր իրավական սկզբունքների և առանձին որոշումների մշակում⁶: Ս.Յու.Կաշկինը սահմանում է «ներդաշնակեցում» տերմինի հասկացությունը որպես իրավական ինտեգրացիայի մեթոդ: Առաջին հերթին, այս մեթոդը պետք է դիտարկել որպես ԵՄ կողմից ընդունված օրենսդրության հիմք, որին համապատասխան անդամ պետությունները ձևավորում են իրենց օրենսդրությունը: Ներդաշնակեցման միջոցով մոտեցվում են անդամ պետությունների օրենսդրությունները, սակայն չի սահմանվում բացարձակ միաձևություն: Երկրորդ՝ ներդաշնակեցումը կարելի է սահմանել որպես իրավափոխակերպման մեթոդ վարքագծի մոդելային կանոնների հիման վրա, որոնք

⁴ Տե՛ս **Թորոսյան Գոռ**, ՀՀ և Եվրոպական Միության օրենսդրության մոտարկումը, էջ 33:

⁵ Տե՛ս **Кудрявцев В.Н.** Юридическая конфликтология, Москва, 1995, էջ 56:

⁶ Տե՛ս **Тихомиров Ю.А.** Курс сравнительного правоведения, Москва, 1996, էջ 74-75:

ձևավորվում են ազգային իրավական համակարգերի մոտեցման նպատակով՝ առանց բացարձակ միօրինակության և պետության կողմից այդպիսի մոդելային կանոնների ձևակերպման: Երրորդ՝ ներդաշնակեցման գործընթացը կոնկրետ հասարակական կյանքի ոլորտում իրավական կարգավորման ընդհանուր սկզբունքների ներդնումն է պետությունների համար սեփական իրավական կարգավորման որոշակի ծավալի պահպանմամբ⁷:

Լեզվաբանական իմաստով ներդաշնակեցնել, ներդաշնակել նշանակում է համապատասխանել, մի բանի համապատասխան լինել, հարմարվել, սազել⁸, իսկ մոտեցնել հասկացությունը նշանակում է ստեղծել առավել մեծ շփում՝ հարաբերություն, հաղորդակցություն, սերտացնել կապերը, հարաբերությունները⁹, մոտարկել նշանակում է մոտարկում կատարել, իսկ մոտարկումը սահմանվում է որպես որևէ կարգի մեծությունների մոտավոր արտահայտությունն ուրիշ՝ առավել հայտնի կամ առավել պարզ մեծություններով (ապրոքսիմացիա)¹⁰:

Ներդաշնակեցում նշանակում է նաև փոխհամաձայնեցվածություն, համակարգում, ունիֆիկացիա, կոորդինացում, հստակեցում¹¹:

Այսպիսով, ներդաշնակեցում ասելով պետք է հասկանալ գործընթաց, որի արդյունքում նվազագույնի է հասցվում օրենսդրությունների միջև եղած հակասությունները:

«Ներդաշնակեցումը» չպետք է շփոթել նաև «ունիֆիկացիայի» (լատ. Unus՝ մեկ և facio՝ անել) հետ: Միջազգային մասնավոր իրավունքում իրավական ունիֆիկացիան բնութագրվում է որպես միատեսակ (ունիֆիկացված) նորմերի մշակման գործընթաց: Ունիֆիկացիան արտահայտվում է միատեսակ

⁷ Տե՛ս **Кашкин С.Ю.** Стратегия и механизмы гармонизации законодательства, М., 2005, пар. "Определение гармонизации" .

⁸ Տե՛ս **Աղայան Էդ.**, Արդի հայերենի բացատրական բառարան, Երևան, 1976, էջ 1063:

⁹ Տե՛ս նույն տեղում, էջ 1027:

¹⁰ Տե՛ս նույն տեղում, էջ 1027:

¹¹ Տե՛ս **Борисов А.Б.** Большой экономический словарь, М., "Книжный мир", 2003, էջ 895.

ակտերի և նորմերի ընդունման մեջ, որոնք փոխարինում են կամ գործում են սուբսիդավորված ներպետական նորմերի հետ:

Այսպիսով, վերոշարադրյալ վերլուծության հիման վրա հանգում ենք այն եզրակացության, որ ներդաշնակեցումը, հանդիսանալով մոտարկման կարևորագույն մեթոդներից մեկը, ուղղված է ԵՄ և անդամ պետությունների, երրորդ պետությունների ներպետական օրենսդրությունների միջև հակասությունները վերացնելուն, ինչպես նաև ԵՄ նպատակները իրագործելու համար ներդաշնակ օրենսդրական միջավայր ստեղծելուն:

Ցանկացած ոլորտում ներդաշնակեցումը չի կարող տեղի ունենալ ինքնաբերաբար: Այն իրականացվում է որոշակի գործիքների միջոցով: ԵՄ Օրենսդրության ներդաշնակեցման գործիք հանդիսանում են շրջանակային որոշումները, ԵՄ կոնվենցիաները, ինչպես նաև հանձնարարականները: Ի տարբերություն հանձնարարականների՝ շրջանակային որոշումը չունի անմիջական գործողություն ԵՄ անդամ պետության իրավունքում, սակայն մնացած բոլոր առումներով այն նման է հանձնարարականին, քանի որ հանդիսանում է պարտադիր՝ պետության համար վերջնական ներդաշնակեցման արդյունքին հասնելու նպատակով՝ թողնելով հնարավորություն ինքնուրույն ընտրել դրան հասնելու միջոցները: Ինչ վերաբերվում է կոնվենցիաներին, ապա ԵՄ Խորհրդի կողմից կարող են մշակվել կոնվենցիաներ և անդամ պետություններին հորդորել վավերացնել դրանք իրենց սահմանադրական պահանջներին համապատասխան:

Ներդաշնակեցումը հիմնականում իրականացվում է հանձնարարականների միջոցով, որոնք պահանջում են ազգային մակարդակով վավերացում: Հանձնարարականը պարտադիր է յուրաքանչյուր անդամ պետության համար, որին ուղղված է՝ իր մեջ սահմանված նպատակների իրագործման անհրաժեշտության առումով, սակայն անդամ պետությունների իշխանություններին տալիս է հայեցողության ազատություն՝ իրագործման ձևերի և մեթոդների ընտրության հարցում (Լիսաբոնի Պայմանագրի 288-րդ հոդված (նախկին 249)): Այնուամենայնիվ, եթե վավերացման ժամկետը լրանում է, անդամ պետությունը իրավունք չունի ընդունել կամ պաշտպանել ազգային այնպիսի օրենքներ, որոնք անհամատեղելի են հանձնարարականով սահմանված իրենց

պարտավորությունների հետ կամ հակասում են հանձնարարականով ամրագրված գլխավոր նպատակներին: Եթե հակասություն է առաջանում ազգային օրենսդրության և ԵՄ օրենսդրության միջև, նախապատվությունը տրվում է Միության օրենսդրությանը:

Հանձնարարականով սահմանված վավերացման ժամկետի ավարտից հետո կարող են կիրառվել պատժամիջոցներ չվավերացրած պետությունների նկատմամբ: Գոյություն ունի միայն մեկ միջոց, երբ հանձնարարականի իրավական նորմերը գործում են ուղղակի առանց իմպլեմենտացման. այն է՝ իմպլեմենտացման ժամկետը լրանալուց հետո հանձնարարականի այն իրավական նորմերը, որոնք սահմանում են իրավունքներ մասնավոր սուբյեկտների (քաղաքացիներ, իրավաբանական անձինք) համար կամ փոխանցում են նրանց պետական մարմինների կամ հրապարակային ինստիտուտների պարտականություններ, մտնում են ուժի մեջ և գործում են առանց իմպլեմենտացման¹²:

Հանձնարարականի իմպլեմենտացումից հետո ԵՄ անդամ պետությունը իրավական համակարգը ներդաշնակեցնող իրավական ակտի տեքստը ուղարկում է ԵՄ Հանձնաժողով: Հանձնաժողովը, որպես գլխավոր գործադիր մարմին, խստորեն հետևում է ԵՄ ներքին շուկայի իրավունքի և անդամ պետությունների ազգային իրավունքի ներդաշնակեցման գործընթացին: Ընդ որում հրատարակվում է նաև ակտ, որտեղ նշվում են բոլոր այն փաստաթղթերը, որոնք ներդաշնակեցվել են ԵՄ տարածքում մեկ տարվա ընթացքում¹³:

Ներդաշնակեցումը ուղեկցվում է իրավական խիստ միջոցներով՝ ակտերի անվավեր ճանաչում, վիճարկում, և ավելի թույլ միջոցներով՝ ակտերի մեջ լրացումների և փոփոխությունների կատարում:

ԵՄ իրավունքում իրականացվող ներդաշնակեցումը ընդունված է պայմանականորեն բաժանել երկու տեսակի՝ դրականի և բացասականի: Միության կողմից ընդհանուր ստանդարտների սահմանումը ընդունված է համարել

¹² St' u **Αραβού Ελισαβετα**. Внутренний рынок: гармонизация. «Право Европейского Союза», 2010:

¹³ St' u նույն տեղում:

դրական ներդաշնակեցում, իսկ գոյություն ունեցող արգելքները վերացնելը ներպետական օրենքները անվավեր ճանաչելու միջոցով հայտնի է որպես բացասական ներդաշնակեցում (39-րդ հոդվածի (նախկին 48; Լիսաբոնի Պայմանագրի կնքումից հետո՝ Եվրոպական Միության գործունեության Պայմանագրի (TFEU) 45 հոդված), 43-րդ հոդվածի (նախկին 52; Լիսաբոնի Պայմանագրի կնքումից հետո՝ Եվրոպական Միության գործունեության Պայմանագրի (TFEU) 49 հոդված), և 49-րդ հոդվածի (նախկին 59; Լիսաբոնի Պայմանագրի կնքումից հետո՝ Եվրոպական Միության գործունեության Պայմանագրի (TFEU) 56 հոդված) ուժով)¹⁴:

Դրական ներդաշնակեցումը, համեմատ բացասականի, ունի մի շարք առավելություններ: Մասնավորապես, այն գործում է սկզբունքով, համաձայն որի ներդաշնակեցման միջոցով հնարավոր է լինում հասնել միաժամանակ երկու նպատակի՝ հանրային շահի պաշտպանություն և միասնական շուկայի ստեղծում: Բացասական ներդաշնակեցման ժամանակ առաջանում է շահերի բախում հանրային շահի պաշտպանության (թողնել ազգային օրենքը ուժի մեջ) և միասնական շուկայի ստեղծման (վերացնել ազգային օրենքը) միջև¹⁵:

Հարկ է նշել, որ ԵՄ օրենսդրության ներդաշնակեցման պարտականությունն առաջին հերթին դրված է անդամ պետությունների վրա: ԵՄ իրավունքի իմպլեմենտացիան ապահովելու անդամ պետությունների ընդհանուր պարտավորությունը նախատեսում է անդամ պետությունների գործունեության իրականացում ԵՄ իրավունքին համապատասխան և այդ ուղղությամբ ներպետական օրենսդրության ձևավորում¹⁶:

ԵՄ իրավունքում կիրառվում են նաև ներդաշնակեցման այլ տեսակներ, ձևեր:

Քանի որ ներդաշնակեցումը չի պահանջում անդամ պետություններից նույնանման օրենքների ընդունում, ԵՄ-ում կիրառվում է երեք մոտեցում՝ հիմնված մի քանի իրավական համակարգերի նորմերի համադրության, առանձին

¹⁴ Տե՛ս **Josephine Steiner and Lorna Woods**; “EU Law”; Tenth Edition, Oxford UP, 2009, էջ 361:

¹⁵ Տե՛ս նույն տեղում:

¹⁶ Տե՛ս **K. Lenaerts and P Van Nuffel**. Constitutional Law of the European Union. London, 2011, էջ 392:

իրավական համակարգերի նորմերի օգտագործման, ինչպես նաև անդամ պետության իրավունքում նոր նորմերի ներմուծման վրա: ԵՄ հիմնադրման պահից սկսած ներդաշնակեցումը իրականացվում է գլխավորապես 3-րդ մոտեցման հիման վրա՝ դիրեկտիվներ ընդունելու միջոցով: Եմ իրավունքում սահմանվում է ամբողջական ներդաշնակեցում¹⁷:

Ամբողջական ներդաշնակեցում (total harmonisation). ամբողջական ներդաշնակեցում իրականացվել է տարբեր ոլորտներում՝ արդյունաբերություն, էներգետիկա, բնապահպանություն, բանկային և արժույթային իրավունք, պետական գնումներ, դեղատարադրություն, սպառողների շահեր, առողջապահություն և այլն:

Ամբողջական ներդաշնակեցման դեպքում անդամ պետություններին չի տրվում անկախություն ներդաշնակեցման միջոցների կիրառման դաշտում: Այլ կերպ ասած, անդամ պետությունների գործողությունները կանխորոշվում են Միության գործողությամբ: Հանձնարարականը, որքան կոչված է ամբողջական ներդաշնակեցման, այնքան անդամ պետությունը պետք է համոզված լինի, որ իր ազգային իրավական համակարգը ամրագրում է բացառապես այն, ինչ պահանջվում է հանձնարարականով¹⁸: ԵՄ դատարանը իր նախադեպային որոշումներով ամրագրել է այն սկզբունքը, համաձայն որի՝ «այն պահից սկսած, երբ միասնական շուկայի ստեղծման կանոնը կարող է գնահատվել որպես ամբողջական համակարգի ձևավորում, անդամ պետությունը այլևս իրավասություններ չունի այդ ոլորտում, եթե Միության իրավունքը ուղղակիորեն այլ բան չի նախատեսում»¹⁹:

Ամբողջապես ներդաշնակեցնող հանձնարարականի դեպքում անդամ պետություններին կարող է իրավունք վերապահվել միայն այն դեպքում, երբ հանձնարարականը ուղղակիորեն նախատեսում է դա: Այն փաստը, որ հանձնարարականը իրավունք է վերապահում անդամ պետությանը որոշ մասնավոր ոլորտներում հանձնարարականի շրջանակներում կամ թողնում է որոշակի

¹⁷ Տե՛ս Hans-Dieter Kuschel «Harmonisation of legislation: experience of EU member states and countries of Eastern and Central Europe», // Ukrainian law review, №2, 2004, էջ 31:

¹⁸ Տե՛ս Commission v United Kingdom (Dim-Dip Lights) (case 60/86) գործը:

¹⁹ Տե՛ս Josephine Steiner and Lorna Woods; «EU Law», Tenth Edition, էջ 364:

հարցեր ազգային իրավունքին, չի փոխում դիրեկտիվի բնույթը որպես ամբողջապես ներդաշնակեցնող²⁰:

Բոլոր դեպքերում, անհրաժեշտ է հստակ պարզել՝ ինչ է նախատեսում հանձնարարականը, առկա շեղումների շրջանակը, համապատասխան ոլորտի որ հարաբերություններն են կարգավորում, այսինքն, անհրաժեշտ է պարզել «օկուպացված դաշտը»²¹, իսկ դաշտից դուրս մնացած ոլորտները կարող են նախկինի պես կարգավորվել անդամ պետության կողմից:

Ընդհանուր կանոնը հետևյալն է. եթե Միության կողմից առանձին ոլորտի համար մշակվում է կարգավորում, այլևս անդամ պետությունները չեն կարող ուժի մեջ թողնել այնպիսի օրենքներ կամ մշակել այնպիսի պրակտիկա, որոնք հակասում են այդ կարգավորմանը կամ վտանգի տակ են դնում դրա նպատակները և գործունեությունը²²: Յուրաքանչյուր դեպքում պետք է ուսումնասիրել ներդաշնակեցման միջոցը, պարզել, արդյոք «դաշտը օկուպացված» է: Եթե այդպես է, ապա այն ազգային միջոցը, որը հակասում է ընդհանուր դրույթին, անօրինական է: Եթե ոչ, ապա ազգային միջոցը թույլատրելի է, պայմանով, որ այն չի խոչընդոտում ընդհանուր ազատություններին կամ Լիսաբոնի Պայմանագրի 34-րդ հոդվածին (նախկին 28): Այս դեպքում բացառություններ թույլատրվում են նույն Պայմանագրի 36-րդ հոդվածի (նախկին 30) ուժով²³:

Ամբողջական ներդաշնակեցման միջոցը ունի իր թերությունները նույն-

²⁰ Տե՛ս *Commission v France* (case C-52/00) գործը, պարագրաֆ 19, տես նաև *Sanchez v Medicina SA* (case C-183/00) գործը:

²¹ Տե՛ս **Josephine Steiner and Lorna Woods**; “EU Law”; Tenth Edition, էջ 365:

²² Տե՛ս *Tasca* (case 65/75) գործը:

²³ «34 և 35 հոդվածների (նախկին 28 և 29) դրույթները չեն բացառում ներմուծման, արտահանման կամ տարանցվող ապրանքների վրա դրված սահմանափակումները կամ արգելքը, եթե դրանք արդարացված են հանրության բարոյական արժեքների պահպանման, հանրային քաղաքականության կամ հանրային անվտանգության, մարդկանց, կենդանիների կամ բույսերի կյանքի և առողջության, գեղարվեստական, պատմական կամ հնէաբանական արժեք ունեցող ազգային հարստությունների կամ արդյունաբերական և առևտրային սեփականության պաշտպանության անհրաժեշտությամբ: Սակայն այս արգելքներն ու սահմանափակումները չպետք է հանդիսանան անդամ պետությունների միջև առևտրի իրականացման ընթացքում կամայական սահմանափակումների կամ քուղարկված խտրականության միջոց»

պես: Մանրամասն նորմեր սահմանող հանձնարարականների մշակումը պահանջում է երկար ժամանակ ԵՄ անդամ պետությունների միջև համաձայնեցման համար: Բացի այդ, անդամ պետության ազգային իրավունքում հանձնարարականի վավերացումը տեղի է ունենում տարբեր ժամանակահատվածում: Արդյունքում, օրինակ, «Կրթության և մասնագիտական ուսուցման ստանդարտների վերաբերյալ» դիրեկտիվի մշակման և ընդունման համար պահանջվեց 10 տարի²⁴:

Գոյություն ունի նաև ներդաշնակեցման սելեկցիոն մոդել, երբ ներդաշնակեցումը իրականացվում է գլխավորապես փոխադարձ ճանաչման և նվազագույն պահանջների սահմանման միջոցով: Սա անվանվում է նվազագույն ներդաշնակեցում (minimum harmonisation):

Ազգային ստանդարտների փոխադարձ ճանաչման ներդաշնակեցումը բարձրացնում է պետությունների միջև վստահությունը: Արդյունքում ամբողջական ներդաշնակեցումը իր տեղը զիջում է նվազագույն ներդաշնակեցման մոդելին:

Այս մոդելի առավելություն կայանում է նրանում, որ այն թույլ է տալիս ճկուն և արագ գործել իրավակարգավորման համակարգում: Ներդաշնակեցման համար գլխավորապես հիմք հանդիսացող Պայմանագրի 114, 115 հոդվածները չեն նախատեսում նվազագույն ներդաշնակեցման միջոցների կիրառումը, և վերջին ժամանակներում ուշադրությունը հիմնականում կենտրոնացվում է առավելագույն ներդաշնակեցման (maximum harmonisation) մեթոդի վրա:

Նվազագույն ներդաշնակեցման միջոցների կիրառման դեպքում Միությունը սահմանում է նվազագույն պահանջ, որին բոլոր անդամ պետությունները պետք է հետևեն: Բացի այս նվազագույն պահանջից անդամ պետությունները ազատ են սահմանել իրենց պահանջները: Նվազագույն ներդաշնակեցման նպատակը բացարձակ պահանջ նախատեսելը չէ, որին պետք է հետևեն բոլոր անդամ պետությունները, այլ հնարավորինս վերացնել այն տարբերությունները, որոնք գոյություն ունեն անդամ պետությունների իրավասության ներքո գտնվող ոլորտներում:

²⁴ Տե՛ս **Prechal S.** Directive in European Community Law. – Oxford, 1995, էջ160

ԵՄ իրավունքում ներդաշնակեցման տարբեր մոդելների ի հայտ գալը վկայում է այս գործընթացի անընդհատ զարգացման, ներդաշնակեցման նոր ձևերի և մեթոդների որոնման մասին, որը ստանում է իրավական ամրագրում ԵՄ առաջնային և երկրորդային իրավունքում:

Ներդաշնակեցումը, լինելով ԵՄ իրավունքի տարածման անհարժեշտ և կարևոր միջոց, եղանակ, իր հերթին դարձել է նաև եվրոպական ինտեգրացիայի հիմնական իրավական գործիքներից մեկը:

Շնորհիվ ներդաշնակեցման հնարավոր դարձավ ընդհանուր, ապա նաև միասնական շուկայի ստեղծումը ԵՄ շրջանականերում: Այս մեթոդը իր ամրագրումն ստացավ ինչպես Եվրոպական Ընկերակցության, այնպես էլ ԵՄ հիմնադրման Պայմանագրերում: Ավելին, Մասստրիխտի Պայմանագրով ամրագրվեց ներդաշնակեցումը նաև ԵՄ անդամ պետությունների արդարադատության և ներքին գործերի ոլորտում²⁵, իսկ 17.12.2007 թվականին ստորագրված և 2009 թվականի դեկտեմբերին ուժի մեջ մտած Լիսաբոնի պայմանագրով նույնպես կարևորվեց անդամ պետությունների օրենսդրությունների ներդաշնակեցումը համապատասխան մարմինների միջև արդյունավետ համագործակցությունն ապահովելու համար²⁶:

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

Եվրոպական Միությունը (այսուհետ՝ ԵՄ) իրենց ներկայացնում է յուրօրինակ ինտեգրացիոն միավորում: Այդ ինտեգրացիայի արդյունքում ձևավորվել են ոչ միայն վերազգային իշխանության մարմիններ, այլև նոր և ինքնուրույն իրավական համակարգ: Նման պայմաններում անհրաժեշտ և արդիական է դառնում հատկապես այդ համակարգի և ԵՄ անդամ պետությունների, ինչպես նաև ԵՄ անդամ չհանդիսացող, սակայն վերջինիս հետ համագործակցող պետությունների համար իրավական փոխազդեցության մեխանիզմների ուսումնասիրումը: Սույն աշխատության ուսումնասիրության առարկա է հանդիսացել ԵՄ շրջանակներում, ինչպես նաև դրանցից դուրս, ԵՄ իրա-

²⁵ Տե՛ս Maastricht Treaty (formally, the Treaty on European Union or TEU), ստորագրվել է 07.02.1992 թ.:

²⁶ Տե՛ս Լիսաբոնի պայմանագրով փոփոխված ԵՄ գործունեության մասին պայմանագրի 67-րդ, 81-րդ, 82-րդ հոդվածները:

վունքի տրանսֆորմացման ձևերից ներդաշնակեցման իրավական բնույթը, դրա իրականացման ձևերը և առանձնահատկությունները:

Բանալի բառեր - Եվրոպական Միություն, անդամ-երկիր, օրենսդրություն, ներդաշնակեցում, մոտարկում, ունիֆիկացիա, շրջանակային որոշում, հանձնարարական:

ОСОБЕННОСТИ ГАРМОНИЗАЦИИ ЗАКОНОДАТЕЛЬНОСТВА В РАМКАХ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА

ВАГЕ МИСАКЯН

Европейский Союз является уникальным интеграционным объединением. В процессе этого объединения образовалась не только транснациональная власть, но и новая независимая правовая система. В таких условиях становится необходимым и неотложным для ЕС и стран-членов системы, а также и других стран, не входящих в ЕС, изучение механизмов правового сотрудничества. В настоящей работе предметом изучения является юридический характер способов трансформации права ЕС, способов и особенностей его реализации в рамках ЕС, а также за пределами ЕС.

Ключевые слова - Европейский Союз, государство-член, законодательство, гармонизация, приближение, унификация, рамочное решение, директива.

HARMONIZATION OF LEGISLATION WITHIN EUROPEAN UNION FRAMEWORKS

VAHE MISAKYAN

The European Union presents a unique integrating unity. Consequently, supranational authorities as well as a new independent legal network are created. Under these conditions it becomes necessary and up to date to investigate the legal interaction mechanisms between the European Union (EU) states and non-EU states cooperating with them.

The objective of this study is the harmonization of EU transposition laws, its legal essence, the ways of actualization and the characteristic features within and out of EU frameworks.

Key words - European union, member-state, legislation, harmonization, approximation, unification, framework decision, directive.